

УДК 821.161.2'271:004.774.6БЛОГ

ПРО БЛОГ ЯК ЖАНР ПРОФЕСІЙНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ В КУРСІ «МОВА ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ»

Марія Кухарчишин

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55
ел. пошта: mariya.kukharchyshyn@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-2314-9601>*

Адріана Чучвара

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55
ел. пошта: adriana.chuchvara@lnu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0002-4636-9968>*

Христина Щепанська

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55
ел. пошта: Khrystyna.Shchepanska@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-6393-5987>*

Статтю присвячено розгляду структурно-композиційних особливостей блогу як жанру професійної інтернет-комунікації в курсі «Мова ділового спілкування». Сформульовано такі завдання: 1) розкрити мовні ознаки, функції, принципи класифікації та правила оформлення блогів; 2) проаналізувати блог як жанр професійної інтернет-комунікації. Застосовано описовий метод і різні види лінгвістичного аналізу. Щоб сформувати у студентів-філологів практичні навички професійного блогінгу, аналізу та критичного опрацювання дописів науковців, освітян, відомих громадських діячів на сайтах авторитетних платформ України, запропоновано теоретичне ознайомлення з мовними ознаками (стилістичні, лексичні, граматичні особливості), функціями (комунікативна, функція впливу, психотерапевтична, просвітницька, функція самопрезентації, функція соціалізації та інші), принципами класифікації (зокрема, за авторством, за видом мультимедіа, за тематикою) і правилами оформлення блогів (структурно-композиційні елементи: профіль, основна сторінка, сторінка окремого запису / посту, стрічка друзів), а також практичний аналіз тематики та структурно-композиційних особливостей блогів Олександра Пономарева, Ірини Фаріон, Тараса Кременя. Дописи Олександра Пономарева погруповано головню з огляду на рекомендації щодо культури мови, ідеться про обговорення випадків порушення тих або тих норм літературної мови. Викремлено також дописи, які стосуються історії мови, соціолінгвістики тощо. Дописи засвідчують останання ознак різних функціональних стилів української мови – наукового, публіцистичного, розмовного. У блозі Ірини Фаріон дописи погруповано з огляду на тематику заголовків: про політичне життя, проблеми мовної політики; про видатних українців; листи, звернення; про наукову і викладацьку діяльність, міжнародні відносини. Засвідчено такі жанрові ознаки дописів, як: стильовий синкретизм (ознаки публіцистичного, наукового, офіційно-ділового, художнього та розмовного стилів), розмивання меж табушованої лексики, використання стилістично зниженої, жаргонної та емоційно маркованої лексики, розмовних фразеологізмів, самопрезентація (зокрема, дотримання орфографічних норм українського правопису 1928 року). Дописи Тараса Кременя запропоновано поділити на три тематичні групи: про лінгвоцид

української мови з боку РФ, російської агресії та пропаганди, протидії їм; питання внутрішньої мовної ситуації і політики; міжнародну підтримку України, української мови, статусу української мови у світі. Проаналізовано структурно-композиційні особливості дописів, що засвідчують важливу роль заголовків як зовнішніх індикаторів тексту, розвинену систему гіперпосилань, нагромадження емоційно маркованої, оцінної лексики, граматичних і графічних маркерів, використання засобів діалогізації.

Ключові слова: «Мова ділового спілкування», блог, допис, професійна інтернет-комунікація.

DOI:

Формулювання проблеми. Під час вивчення курсу «Мова ділового спілкування», призначеного для студентів філологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка першого року навчання, порушуємо питання ділової інтернет-комунікації, як-от: сутність поняття *інтернет-стиль*, типи мережевого спілкування, інтернет як засіб ділового спілкування, жанри ділової інтернет-комунікації, культура спілкування в інтернеті тощо. Щоб сформулювати у студентів практичні навички професійного блогінгу, аналізу та критичного опрацювання дописів науковців, освітян, відомих громадських діячів, пропонуємо їм ознайомитися з блогами українських філологів на різних інтернет-платформах; поміркувати, яким би міг бути їхній професійний блог.

Як зазначає О. Мунтян, блоги, які ведуть професійні журналісти, науковці, відомі громадські діячі на сайтах авторитетних видань України, «стали важливим елементом сучасного інформаційного простору, забезпечуючи платформу для висловлення думок, аналізу подій та поширення унікального контенту, що доповнює основні новини» [8 : 68]. У пропонуваній розвідці поділимося спостереженнями щодо *блогу* як жанру ділової комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі обґрунтовано важливу роль системного застосування освітніх вебресурсів під час фахової підготовки майбутніх учителів, що є однією з вимог інформатизації вищої школи та впливає на здатність і бажання майбутніх учителів застосовувати освітні вебресурси в майбутній професійній діяльності [11]. О. Матковська окреслила перспективи лінгвістичних досліджень блогів, ідеться про блог як гіпержанр інтернет-комунікації, про функції блогу, про мову блогу [7]. Г. Крижанівська дослідила комунікативно-прагматичні, структурно-композиційні, семантико-стилістичні та медійні характеристики блогу як жанру інтернет-комунікації [4]. У статті Т. Бобошко проаналізовано наукові (академічні) блоги як новий швидкий засіб комунікації вчених у всьому світі та популяризації результатів їхніх досліджень. Ідеться про дефініцію та структуру наукових блогів, їхні відмінні характеристики, класифікацію ролей учасників комунікації [2].

Мета статті – окреслити аспекти вивчення професійних блогів під час роботи зі студентами-філологами. Завдання – 1) розкрити мовні ознаки, функції, принципи класифікації та правила оформлення блогів; 2) проаналізувати блог як жанр професійної інтернет-комунікації. **Методи дослідження.** Застосовано описовий метод і різні види лінгвістичного аналізу. Проаналізовано тематику, структурно-композиційні особливості блогів Олександра Пономарева, Ірини Фаріон, Тараса Кременя.

Виклад основного матеріалу. У монографії (зі словником) І. Фаріон, Г. Помилуко-Недашківської, А. Бордовської «Англiзми і протианглiзми: 100 історій слів у соціокультурному контексті» (Львів, 2023) [12] розкрито значення лексеми *блог*. Зазначено, що одним із найпоширеніших англiзмів в інтернет-середовищі є лексема *блог*, яка в

англійській мові виникла способом складання й абрєвіації (усічення способом афєрези): *web* ‘павутина’ + *log* ‘журнал’ → [we]blog < blog [12 : 177]. Якщо українці, передусім журналісти, спершу в щойно виниклих соціальних мережах та інтернет-змі свої колонки систематичних письмових дописів називали *журналами*, то зі стрімким і навальним розвитком інтернету на межі тисячоліть французьке *journal* поступилося англійському *blog*, якому передував композит *weblog* [12 : 177–178]. Підсумовано, що уникнути англїзма *блог* та певної частини його похідників (як *блогер*, *блогінг*, *блогєрство*, *блогувати*, *блогосфера*, *відеоблоги* тощо) неможливо, позаяк це інтернет-реальність, що виникла за межами України зі своєю поняттєвою базою, хоч, звісно, нема сенсу вилучати з обїгу призабуте й освоєне французьке слово *журнал* і питоме *щоденник* як сходинок у віднайденні віртуального світу [12 : 181].

Блог як жанр інтернет-комунїкації. Л. Біловус, Н. Яблонська, О. Гомотюк визначають *жанр* як певний тип спілкування всередині дискурсу, побудований на взаєморозумінні, який об’єднує суб’єкта й адресата висловлювання. Жанрову специфіку блогу згадані автори розглядають як модифікацію жанру «класичного» щоденника, акцентують, що блог можна вважати неканонічним жанром, що зародився в межах інтернет-простору і який поза ним не існує [1]. О. Калита акцентує, що сьогодні жанрова панорама інтернет-комунїкації відрізняється неоднорідністю, містить і традиційні, немережеві жанри, і жанри, що сформувалися й дістали змогу функціонувати лише в середовищі інтернету. До останніх авторка зараховує, зокрема, жанр блогу [3 : 105].

У лїнгвістичних дослідженнях засвідчено різні підходи до осмислення змісту поняття *блог*. Блог як освітній вебресурс – це анований перелїк закладок, відкритий для широкої публіки, вебсторїнка, поєднана з іншими вебсторїнками, які автор блогу вважає цікавими чи релевантними. Блог дозволяє викладачеві подавати посилання на відеозаписи уроків у школі або їх фрагменти, мультимедійний дидактичний матеріал, особисті сайти вчителів чи методоб’єднань. Пропонуючи їх для обговорення й критичного аналізу здобувачам ступеня вищої освіти, викладач отримує змогу побачити рівень професійної компетентности кожного студента, ступїнь його активности та ін. [11 : 191].

На думку О. Матковської, блог – це ресурс, сайт чи сторїнка в мережі, що діє як приватний комунїкативний простір, відкритий для постійного оновлення та обговорення, де кожен може висловитися з будь-якого приводу, здійснюючи таким чином самопрезентацію, привертаючи увагу до певних проблем, поширюючи інформацію чи спонукаючи до певної діяльности широке коло віртуальних співрозмовників [7 : 131].

Л. Мальцева пропонує таке визначення терміна *блог* – це літературно-публіцистичний жанр, а не просто сайт; це авторський твір, який складається з окремих записів, що додаються з плином часу; записи демонструються у зворотньо-хронологічному порядку; це діалогічний за своє природою текст, що передбачає зворотний зв’язок між аудиторією та автором; може існувати як зображення, звуки або відео без жодного писаного слова. Крім того, для блогів характерна можливість публікувати відгуки (так звані коментарі) читачів [5 : 279]. Так, на думку дослідниці, зазначені ознаки роблять блог середовищем мережевого спілкування, що має переваги над електронною поштою, групою новин, форумами і чатами.

Функції блогів. Блоги є поліфункціональними. Їхня *комунїкативна* функція полягає у трансляції повідомлення великій кількості користувачів інтернету та багатовекторному спілкуванні з підписниками. Будь-який блог містить інформацію про

особу автора, а тому виконує також функцію *самопрезентації*. Мовлення блогів має на меті залучення широкого кола читачів до певної проблеми (особистої, суспільної, політичної, моральної тощо), спонукає їх до дії, прагне викликати реакцію на інформацію, переконує у правоті певних поглядів, таким чином реалізується функція *впливу*. Блоги також є джерелом розважального контенту: ведення, перегляд, коментування блогів є частиною нашого дозвілля. Соціальні мережі, на яких розміщують блоги, об'єднують десятки тисяч користувачів зі всього світу (функція *соціалізації*). Блог як місце фіксації важливої інформації чи життєвих подій виконує *аккумулятивну* функцію, а його *психотерапевтична* функція полягає в тому, що слугує вираженню емоцій і, наприклад, допомагає вийти з негативного психічного стану завдяки позитивним коментарям у відповідь. Відомо також про *просвітницьку* функцію блогів, які містять навчальну інформацію. Функцію популяризації товарів, послуг (ідеться про блоги крамниць) тощо [4 : 78; 5 : 286].

Класифікації блогів. Блоги класифікують з огляду на різні критерії. За авторством розрізняють персональні (особисті), корпоративні блоги. За видом мультимедіа – текстові, фотоблоги, музичні, відеоблоги, подкасти. За тематикою розрізняють тематичні блоги, блоги загальної тематики [4 : 78].

Оформлення (інтерфейс) блогу – це його структурно-композиційні елементи: профіль, основна сторінка, сторінка окремого допису / посту та стрічка друзів. Профіль є обов'язковою частиною блогу, де розміщена інформація про користувача (стать, вік, освіта, місце проживання, зацікавлення тощо). Основна сторінка – це стрічка записів, які розташовані у зворотному хронологічному порядку, об'єднані заголовком, підзаголовком, системою тегів і рубрик. Блоговий запис охоплює аватар (зображення автора), рубрику, якої стосується текст тематичними помітками (тегами), інформацією про обставини написання тексту. На основній сторінці також є бічна панель керування для зручної навігації (календар, посилання на додаткові ресурси, список записів із кількістю коментарів до них, кількість / список читачів блогу тощо). Сторінка окремого запису – це повна версія тексту та коментарі до нього. Стрічка друзів – це список блогів, які читає автор – пости різних користувачів, об'єднані в одну стрічку у зворотному хронологічному порядку [4 : 79]. Жанротворчою особливістю організації блогу є розвинена система гіперпосилань і можливість залишати коментарі [1].

Допис як основний структурно-композиційний елемент блогу – це монологічний текст, створений або відтворений користувачем і презентований потенційним адресатам для реагування та обговорення. Полілогічність дописів посилюється завдяки можливості позначати потенційних співрозмовників і учасників дискусії у власних текстах: у таких випадках позначені користувачі відповідають, коментують або реагують в інший спосіб на основний текст допису. Допис висвітлює авторську позицію в публічному віртуальному просторі. Виокремлено такі різновиди дописів з опертям на лінгвопрагматичні критерії, як: дописи-повідомлення, дописи-пояснення, дописи-звіти, дописи-прохання, дописи-емоції, дописи-вітання. Запропонований перелік може бути розширений, є також дописи гібридного типу [9 : 70]. Коментар виконує функцію репліки-реакції на допис, тобто є вторинним щодо жанру допису. Коментар адресований автору допису, проте особливості спілкування в інтернеті передбачають можливість коментувати висловлення інших користувачів, створювати розгалужені «вузли» коментарів у межах окремої «гілки» спілкування [10 : 135–136]. За обсягом коментарі переважно менші від дописів, але пов'язані з ними тематично.

Мовні ознаки блогів. Більшість блог-платформ надають користувачам повну свободу висловлювання, певного регламентування зазнають блоги медійних ресурсів та організацій, зокрема в жанрі посту, жанр коментарів залишається неформалізованим у будь-яких блогах. Звертаємо увагу і на те, що для текстів блогів характерне змішування стилів. Здебільшого вони написані літературно-публіцистичним стилем і відповідають нормам літературної мови, про що ми вже згадували вище. Разом з тим тексти блогів демонструють природність та наближеність до розмовної сучасної мови, а також персоніфікований стиль. У зв'язку з цим багато дослідників схильні називати мову блогів усно-писемною (особливо це проявляється у текстах коментарів). У записах, які адресовані великій аудиторії можуть бути наявні елементи фамільярного стилю.

На лексичному рівні мовний арсенал блогів характеризується оцінною та розмовною лексикою, фразеологізмами, мовними кліше, стійкими словосполучками, неологізмами та словами іншомовного походження. Тематика та комунікативна спрямованість блогів передбачає вживання слів і словосполук, що позначають суспільно-політичні процеси, нових іншомовних суспільно-політичних термінів; іншомовних слів, поданих мовою оригіналу; цитування відомих людей; вживання імен відомих людей, відомих постатей, використання перифразів, що надає блогу емоційного насичення, певної іронічності. Морфологічна система блогів репрезентована вживанням іменників у складі сегментних моделей, що надають мові виразності, полегшують реципієнтові сприймання. Часто трапляються дієприслівники, одиничні чи в складі зворотів, які сприяють створенню книжного офіційного тону. Традиційним для цих текстів є використання особових займенників; нанизування прикметників, що дає змогу всебічно охарактеризувати предмет мовлення; уведення імперативних форм, які вирізняються надзвичайним ідейним навантаженням. На синтаксичному рівні спостерігаємо тяжіння до спрощених синтаксичних структур – простих речень та експресивних стилістичних структур – повторів, паралелізмів, окличних речень, риторичних запитань, еліпсів та інверсії [Крижанівська: 79, Мальцева: 286].

Блог Олександра Пономарева: тематика, структурно-композиційні ознаки дописів.

Олександр Пономарів (1935–2020) – мовознавець, доктор філологічних наук, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Із програми «Ген українців» з І. Фаріон, присвяченій постаті О. Пономарева, дізнаємося, що Олександр Данилович був членом Спілки журналістів України, Спілки письменників України, членом редколегій журналу «Дивослово» й газети «Слово Просвіти». Академіком АН ВШ України, заступником голови Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. Заслужений журналіст України, лавреат премії ім. І. Франка в галузі інформаційної діяльності (2002 р.), премії Б. Грінченка. Нагороджений орденом «За заслуги III ст.» (2008 р.), орденом «Св. рівноапостольного князя Володимира Великого III ст. УПЦ КП» (2005 р.) (пряма трансляція відео відбулася 25 жовтня 2021 р.) [17].

Л. Масенко в збірнику статей, присвячених постаті видатного мовознавця, педагога, громадського діяча, зазначає, що в центрі наукової, науково-популярної та публіцистичної діяльності мовознавця були історія та культура української мови. 1991 р. Олександр Данилович захистив докторську дисертацію «Проблеми нормативності української мови в засобах масової інформації». Він був автором, уклада-

чем і редактором посібників зі стилістики й культури мови, укладачем і редактором навчальних посібників, словників, багато років працював відповідальним редактором газети «Київський університет», головним редактором «Записок наукового історико-філологічного товариства Андрія Білецького», понад 10 років вів блог із питань культури мови на «BBC News Україна» [6 : 12].

Із частиною дописів-порад стосовно стандартів сучасної української літературної мови, зокрема від грудня 2009 р. до липня 2011 р. можна ознайомитися на сайті bbc.co.uk [15]. Інші дописи як відповіді на запитання читачів BBC Україна популяризовано також на інших сайтах. Зазначимо, сьогодні типовим стало створення блогів інтернет-виданнями, що дає змогу відомим людям, громадським діячам, журналістам і письменникам публікувати своє бачення, пропозиції та інформувати читачів. Блоги на платформі електронних медіаресурсів визначаються більшою інформативністю, контрольованістю та фактологічністю [7 : 129].

Про блог (профіль). На сайті bbc.co.uk можемо ознайомитися з усіма дописами (розміщеними у зворотному часовому порядку) від грудня 2009 р. до липня 2011 р., дописи згруповано тут за темами (радше заголовками), доступні архіви. У читачів є також можливість ознайомитися з коментарями.

Тематика дописів. Культура української мови. Ознайомившись із дописами на сайті bbc.co.uk, можемо погрупувати їх з огляду на приклади порушення тих або тих норм літературної мови: норми наголошування (цитуватимемо уривки з дописів: «*Носії тих чи тих говорів нерідко переносять свої наголоси в літературну мову, чим розхитують акцентуаційну норму української мови. Кажуть, наприклад: “беремо”, “візьмемо”, “ідемо”, “мене”, “тебе”, “мої”, “твої” <...> Правильні наголоси в перелічених словах такі: “беремо”, “візьмемо”, “ідемо”, “мене”, “тебе”, “мої”, “твої”*» (18.10.2010)); норми вимови, або української ортоєпії («*У словах грецького походження “логіка” та “органічно” текати смішно, бо самі греки там вимовляють “г”. Латинізми “аргумент”, “негативний”, “оригінальний” давно засвоєні в нас зі звуком “г”, тож немає потреби текати й тут*» (17.06.2010)); словотвірні норми («*За зразком “емоційний”, “офіційний”, а не “емоціональний”, “офіціальний” <...> позбувшись форми із зайвим іншомовним суфіксом “ан”*» (30.06.2011)); лексичні норми (автор дописів проти засилля слів іншомовного походження: «*Отже, замість “білборд” треба казати “дошка оголошень”.* <...> *Або замість притягнутого за вуха “меседж” з англійської мови маємо казати “пошання” або “заклик”, залежно від контексту*» (11.02.2010)); кальок з російської мови («*<...> немає підстав для існування в українській мові дієприкметника “слідуючий”. Натомість маємо прикметник “наступний”, який уживаємо в часовому й просторовому значенні. Правильно казати: “наступний рік”, “наступного четверга”, “виходимо на наступній зупинці”. Але не завжди російське “следующий” треба перекладати словом “наступний”. Перед переліком, як узагальнювальне слово використовуємо займенник “такий”*» (17.06.2010)); граматичні норми («*Радіослухач Олександр Поліщук просить пояснити, чому словники подають у родовому відмінку однини закінчення “мікрофона”, але “телефону”. За правилом, одиничні поняття мають у родовому відмінку закінчення “а”. А в назвах явищ, процесів, установ, підприємств, закладів тощо – закінчення “у”. З огляду на це маємо “мікроскоп” – “мікроскопа”, “мікрофільтр” – “мікрофільтра”, “мікрофон” – “мікрофона”. “Телефон” має два закінчення. Якщо йдеться про вид зв’язку, то “телефону”, а коли ма-*

ємо на увазі апарат, то “телефона”» (11.11.2010)); стилістичні норми («<...> Тому хоч в усному мовленні в деяких говірках і поширені інфінітиви типу *ходить, гулять, співають*, і вони допускаються в поезії з ритмомелодичних міркувань, але гарні поети цим не зловживають. Отже, якщо в розмовному мовленні вони допустимі, то в офіційному їх треба уникати, і казати “*писати, ходити, любити*”» (23.02.2010)).

Обгрунтовує власну думку О. Пономарів апеляцією до норм (параграфів) українського правопису, до лексикографічних праць (згадано Словник за ред. Бориса Грінченка, див. «Словарь української мови» у 4 т. (Київ, 1907–1909), Словник Григорія Голоскевича, див. «Правописний словник» (Харків, 1929), «Словник синонімів української мови» у двох томах (Київ, «Наукова думка», 1999–2000) та ін.), до законодавчих актів, до рядків українських поетів, прозаїків (як Іван Котляревський, Тарас Шевченко, Леонід Глібов, Марко Вовчок, Іван Нечуй-Левицький, Іван Франко, Уляна Кравченко, Михайло Коцюбинський, Олександр Довженко, Володимир Сосюра, Наталя Забіла, Михайло Стельмах, Григорій Тютюнник та ін.). Як приклад наведено уривок із листа Лесі Українки: «*Отже, радіослухач уважає, що написання Ви з великої літери є порушенням правопису. Я ставлюся до такого написання позитивно, бо така практика спирається на традиції української, і не тільки, епістолярної спадщини. Ось уривок з листа Лесі Українки до українського композитора й літературознавця Філарета Колесси: “Високоповажаний добродію! Дуже-дуже дякую Вам за відповідь, та ще з такою доброю звісткою”. Думаю, що правопис має нарешті взаконити таке написання*» (29.03.2010).

Окрім культури української мови, порушено питання з історії мови, соціолінгвістики, ономастики, етимології, перекладу, української термінології і не лише.

Історія мови. Розкрито, для прикладу, питання граматичної категорії числа на позначення двох або парних предметів, зокрема двоїни, яка існувала ще в індоєвропейській прамові. Зазначено, що її успадкувала спільна праслов'янська мова, а згодом – усі слов'янські мови. Потім поступово вона вийшла з ужитку, хоч зберігається й досі в багатьох українських діалектах «*дві руки*», «*дві хати*», «*дві слова*», «*дві відрі*» (про це йдеться в дописі від 16.03.2010); про граматичну категорію часу дієслова засвідчено такий допис: «*Хочу ще сказати про часи дієслова. У нас тривалий час уважалося, що є теперішній, майбутній і минулий час: “я ходжу”, “я ходитиму (буду ходити)”, “я ходив”. Але незаслужено відвели в пасивний запас ще одну форму – давноминулий час. А його якраз треба активізувати, бо він не вийшов з ужитку, зберігається і в розмовному мовленні, і в творах багатьох класиків української літератури. Це дія в минулому, яка відбулася перед іншою дією в минулому часі. І вона відтворюється за допомогою допоміжного дієслова “був”, “була”, “було”. <...> Це – давноминулий час, він зберігся в українському живому мовленні, і тому його не треба витісняти з офіційної мови*» (16.03.2010); про літеру ъ: «*Колись у слов'янських мовах існував звук, що його позначали літерою ъ (“ять”). Згодом у різних мовах на його місці виникли інші звуки. У польській “а” – las, у білоруській і російській “е” з пом'якшенням попереднього приголосного – “лес”, в українській “і” – ліс*» (11.11.2010).

Соціолінгвістика. Порушено питання, що стосуються категорійної бази соціолінгвістики: *мовна ситуація, форми існування мови в суспільстві (літературна мова, діалект), форми міксації мов (суржик) і под.* Про суржик: «*Радіослухачка Олена цікавиться: “Чи можна вважати російсько-український суржик, на якому говорять у деяких містах і селах України, місцевим діалектом?”*. По-перше, треба

казати не “на якому говорять”, а “яким говорять” або “розмовляють”. Суржик не є діалектом, бо діалект – це територіальний різновид національної мови, який характеризується певними лексичними, граматичними, фонетичними та іншими особливостями. Діалекти об’єднуються в наріччя. Українська мовна територія поділяється на три наріччя. <...> А суржик (первісне значення цього слова – суміш жита з пшеницею, ячменю з вівсом тощо) у лінгвістичному розумінні – це позанормативна суміш елементів з різних мов. В Україні найпоширеніший вид суржику – російсько-український. На киталт “січас”, “канєшино”, “раствор”, “мастїрська”, “понятно” і так далі. Суржик засмічує мову, тобто є негативним явищем» (04.10.2010).

Структурно-композиційні ознаки дописів: **заголовок** («Суржик – це хвороба, від якої треба лікуватись» (02.03.2011)); **вітання, звертання** («Вітаю вас, шановні радіослухачі! Мені дуже приємно, що питання, які я висвітлюю на своїй сторінці, цікавлять українців і України й діаспори») (29.07.2010); **текст допису** (про тематику див. вище; **засобами діалогізації** є погодження з думкою читачів, заперечення їхніх міркувань: «Вітаю вас! Порада слухача Андрія “запозичити польський досвід” у відтворенні імен та прізвищ дуже слушна. Ось що пише один із наших радіослухачів: “Здається, в Україні нема законів про надання імен. <...> У Польщі, де я проживаю, працівники відповідних органів дуже прискіпливо ставляться до цієї справи. Є банк даних, і працівник, який реєструє ім’я, перевіряє існування імені та його правопис польською мовою. Чому в Україні такого нема?” – запитує радіослухач. Справді, чому? (курсив тут і далі наш – А. Ч.)» (29.12.2010)); повторне обговорення теми в дописі («Ще раз повертаюся з огляду на лист радіослухача Андрія до слова “наступний”. Андрій запитує, чому не можна в ролі узагальнювального слова вживати “наступний”, а тільки “такий”. Тому, що так визначає лексична норма, коли слова нічим не відрізняються у значенні, тоді вони вже не синоніми, а дублети, одне з них стає зайвим» (31.07.2010); **оцінка** («Чи правда, – запитує радіослухач Богдан Михайлів, – що українське дієслово “дякувати” латинського походження?” І як я ставлюся до слова “спасибі”. Українське “дякувати”, як і білоруське “дзякаваць”, польське “podziękować”, чеське “poděkovat”, словацьке “pod’akovat”, через середньовіжньонімецьке “dank” – подяка, думка та нововерхньонімецьке “danken” – дякувати, зводиться до латинського “tongeo” – знаю, визнаю. Слово “спасибі” виникло внаслідок злиття і фонетичної видозміни вислову “Спаси Бог”. Його не можна кваліфікувати як кальку з російської мови. По-перше, це слово наявне в словнику за редакцією Бориса Грінченка, а там російнізмів немає. По-друге, воно наявне у творах усіх класиків української літератури. По-третє, входить до багатьох словосполучень фразеологічного й нефразеологічного типу. За спасибі робити щось, тобто без платні. Спасибі й на цьому – добре, що хоч так. Спасибі і простибі й так далі. Проте мені, як і панові Михайлову, більше подобається слово “дякую!”» (30.08.2010) або «Мені також не подобається засилля чужих слів у сучасній українській мові» (09.10.2010); **послідовність викладу думки** (до іншої теми, а тепер – до питань наших радіослухачів); **завершення** («Такі були мої відповіді. На все добре!» (09.10.2010) або «На цьому сьогодні поки що все. Бувайте здорові!» (31.07.2010)).

Не всі проаналізовані дописи мають саме таку структуру, проте ознайомившись із ними, ми виокремили їхні спільні ознаки. Дописи засвідчують поєднання ознак різних функціональних стилів української мови – і наукового, і публіцистичного, і розмовного.

Блог Ірини Фаріон: тематика, жанрові ознаки дописів.

Ірина Фаріон (1964–2024) – українська мовознавиця, доктор філологічних наук, професор, освітянка, політична та громадська діячка, народна депутатка України VII скликання, голова підкомітету з питань вищої освіти Комітету ВРУ, членкиня Політради ВО «Свобода», мовна активістка, публіцистка та блогерка. Свою блогерську діяльність Ірина Фаріон упродовж 2013–2024 років здійснювала на сайті «Української правди» – суспільно-політичного інтернет-медіа, яке у квітні 2000 р. заснував Георгій Гонгадзе. Загалом блогерський доробок мовознавиці на сайті «Української правди» налічує понад 50 дописів, які тематично можна поділити на чотири основні групи.

Про політичне життя, проблеми мовної політики, наприклад: «*До чого довели три слова з Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року: не приймати, не виробляти і не набувати ядерної зброї... Про проблему зіставних лексико-семантичних маніпуляцій (to guarantee or to assure)?*» (17.07.2022), «*Мова сьогодні – ціна життя*» (9.11.2021), «*Язык подав у суд на мову, а мова виграла язык*» (4.09.2020);

Про видатних українців, зокрема: «*Микола Євшан (Федюшка) – войовничий ідеаліст: воїн і митець*» (19.05.2024), «*Борис Грінченко – воїн на полі мови. 160 літ вічності*» (09.12.2023), «*Григорій Сковорода крізь призму національних ідей (з нагоди відходу в Безсмертя 29 жовтня 1794 року)*» (29.10.2023), «*Левко Лук'яненко: символ незалежності*» (24.08.2023);

Листи, звернення, як-от: «*Уповноваженому з захисту державної мови України Тарасові Кременю про безпрецедентні дискримінаційні дії щодо депутата Верховної Ради України 7 скликання доктора філологічних наук, професора Ірини Фаріон*» (22.05.2024); «*Відкритий лист міністрові освіти і науки п. Л. Гриневич (з нагоди Дня української мови та писемності)*» (06.11.2016); «*Звернення щодо хамської поведінки окремих вояків, що паплюжать честь українського воїна*» (14.11.2023);

Про наукову і викладацьку діяльність, міжнародні відносини, наприклад: «*Словацько-українське притягання...*» (22.10.2023), «*Чого ми їхали до Іспанії...*» (23.06.2016), «*Про проєкт «Від книги до мети»*» (28.03.2016).

За стилістичними характеристиками дописи Ірини Фаріон поєднують ознаки кількох стилів: публіцистичного (використання суспільно-політичної, емоційно маркованої та образної лексики: *український націоналізм, соборність української мови* (09.12.2023), *націєцентричне ідеологічне поле України, ментальне підхлібство, ментальна хвороба* (22.10.2023)); наукового (використання термінів, цитування з оформленням списку використаної літератури: «*Звідки взявся термін гендер і що він означає? Первісне значення терміна гендер в англійській мові (як і в латинській genus) – лінгвістичне: gender [ˈdʒendə] n 1. грам. рід; feminine ~ жіночий рід; masculine ~ чоловічий рід; neutral ~ середній рід; 2. жарт. стаття; 3. сорт, вид; ♀--bender розм. людина, зовнішність і поведінка якої сексуально двозначні; gender [ˈdʒendə] v поет. породжувати (АУС, с. 550). В українській мові цей термін фонетично пристосовано через звук [g], а не [t], з огляду на правописний припис від 2019 року: “Звук [g] та близькі до нього звуки, що позначаються на письмі буквою g, звичайно передаємо буквою г: авангард, агітація, агресор та ін.” (10, с. 149)» (10.12.2021)); художнього (використання художніх засобів, як-от метафори чи епітети: «*Словом, добігав останній конференційний день, що обійняв нас дивом задимлених Татр та імлістих озер*» (22.10.2023)); офіційно-ділового (етикетні фор-*

мули, характерні для ділових електронних листів: «З повагою доктор філологічних наук, професор катедри української мови Національного університету «Львівська політехніка», народний депутат України VII скликання Ірина Дмитрівна Фаріон» (14.11.2023)) та розмовного («Себто повторив всю брехню про Свободу з методичок Медведчука-Януковича-Порошенка, а може, тепер і чинної влади. Хто зна? А ще сказав, що «Свобода мертва». То пощо про тих мертвих стільки часу мовити? Блюванув чоловік у кепці і про мене. Отож за порядком» (13.06.2023)).

Для дописів Ірини Фаріон характерні такі жанрові ознаки, як розмивання меж табуованої лексики, використання стилістично зниженої, жаргонної та емоційно маркованої лексики, розмовних фразеологізмів: «Якийсь чоловік у кепці, що закликає скривджених жінками хлопів звертатися до психологічної служби, вилив на ВО «Свобода» вже звичне відро тої ж гноївки» (13.06.2023); «Блюванув чоловік у кепці і про мене. Отож за порядком. 1. Компартія. «Копали» інфу на Ірину Фаріон, чи була вона членом кпрс, московські посіпаки Шарій та Чаленко, які зараз на болотах. Тоді, 15 листопада 2013 року, я тим путіноїдам відповіла...» (13.06.2023); «Саме ось ця москворота гидь, яку розплоджено в Україні через нікчемну й угодовську мовну політику, є сьогодні однією з основних причин зменшення підтримки України за кордоном» (22.10.2023). У наведених контекстах є стилістично знижені лексеми (хлоп, розплоджено), емоційно марковані лексеми (брехун, нікчемна, гидь, посіпака, путіноїд), жаргонізми (блюванув, копали інфу), розмовний фразеологізм вилити відро гноївки зі значенням “звести наклеп”, авторський стилістично маркований атрибутив москворотий.

Авторський стиль. Самопрезентація. Ознакою авторського стилю Ірини Фаріон є дотримання орфографічних норм українського правопису 1928 року. Наприклад, відповідно до приписів у параграфі 62 про написання запозичених слів («...чуже іа передаємо через ія, іе – через іє, іу – через ію (у загальних іменниках), але ію через – ію: матеріал, історія, копія, Азія, соціалізм, спеціальний, мініатюрний, палятив, амоніак, діалект і т. ін.; авдієнція, гієна, клієнт, пієтет, Трієст і т. ін.; тріюмф, тріюмвірат, радіос, консіліум, медіум, але Кіу-Сіу і т. ін.; ембріон, геліотроп, біоскоп, соціологія, аксіома, Онтаріо; критерій, радій і т. ін.») [20]. Спостерігаємо написання слів тріюмф, соціалістичний, діялог, асоціація, матеріал, соціюм та інших: «Проте вершиною його суспільно-політичної діяльності того періоду стає створення «Української радикальної партії», що єдина на ту пору не мала у своїй назві надпопулярної прикладки «соціалістична»: соціалісти-федералісти, соціалісти-автономісти, соціалісти-революціонери, соціалісти-самостійники, що насправді було тріюмфом драгоманівської ідеї абсолютного нехтування національним питанням і нав'язування соціалістичного і космополітичного шляху України» (09.12.2023); «Проте ворота цієї країни відкривалися через розкішно-веселі діалоги з прикордонниками про вигадливу «пачушку» замість коробочки – мови творять чудеса взаємин» (22.10.2023); «Мабуть, провіденційно, аби 1998-го року стати Головою Української асоціації дослідників голодоморів» (24 серпня 2023); «З гімназії його відраховано через читання нелегальної дуже популярної тоді соціалістичної літератури» (09.12.2023); «Зауважено на винятковості цього словника за добром матеріялу та опрацюванням кожного слова» (09.12.2023); «Гендер протиставлено статі як соціюм природі» (10.12.2021).

З огляду на приписи параграфу 65 українського правопису 1928 року про написання літери е на початку слова у запозичених лексемах («На початку слова е в

чужих словах передаємо через е, (а не є): *Европа, європейський, Евпаторія, Ефрат* (не *Євфрат*), *епідемія, епізод, евакуація, егоїзм, експеримент, етика, естетика, ефект, етнографія, енергія, економія, екватор, Еспанія* і т. ін.)» [20] зауважуємо, зокрема, написання слів *Еспанія, Європа, євро, європейський* та ін.: «*Чого ми їхали до Еспанії...*» (23.06.2016), «*Не мені показовий діалог у крамниці. На запитання, скільки коштує хустка, відповіли, що 12 єврів, і перепитали, чи ми не з Польщі*» (22.10.2023); «*І досі ідеологія соціалізму в шатах демолібералізму (чи неолібералізму), що протиставляє європейський лібералізм та демократію «етнографічному» (на їхню збочену думку) українському націоналізму, панує в Європі та Америці і має за основне завдання ослаблювати і знищувати націоналістичний рух, особливо коли йдеться про посідання влади*» (09.12.2023).

Використання питомих українських слів і рідковживаних слів: наприклад, *стравоспис* замість запозиченого *меню*: «*Звісно, заходили в кав'ярні, де не бачили стравоспису (меню), продубльованого англійською мовою, бо кожна притомна країна живе і творить передусім для себе, а не як у Львові, де навіть зупинки в комунальному транспорті з ментального підхлібства дублюють по-англійському...*» (22.10.2023); *вислід* – *наслідок*, *результат*: «*І як вислід – 1 вересня 1992 року після довгих митарств у Конституції Словацької Республіки словацькій мові надано статус державної*» (22.10.2023); *закордоння* – *закордон*: «*Видатний український географ та автор ідеї створення криниці знань про нас «Енциклопедії українознавства» Володимир Кубійович, що також працював на закордонні, зауважив, що «найкращою зброєю поневоленого народу в часи миру є наука*» (22.10.2023).

Прагматична спрямованість як жанрова ознака дописів зреалізована, зокрема, через заклики: «*До перемоги, шановне панство!*» (14.11.2023); «*Доростайте до націоналізму. І буде нам перемога та смерть москві!*» (13.06.2023). Засобами діалогізації є також риторичні запитання: «*П.Н. 10 липня 2021 року минуло 80 років від дня вбивства отця Андрія. Чи засвоїли українці історичні уроки?*» (10.07.2021); «*То чи є ще більші раби в Європі за «зелену» власть в Україні?*» (29.06.2023) та етикетні формули, зокрема, звертання та прощання, що структурно обрамлюють текст допису: «*Шановне панство! Прошу про підтримку!*» (8.05.2024); «*До зустрічі в наступному англiзмі і протианглiзмі на моєму ютуб-каналі. Шануймося. Своє передусім!*» (10.12.2021).

Структурно-композиційною особливістю досліджуваних дописів є часте використання епіграфів і внутрішньотекстових цитат: «*...кожен, хто приносить хоть крихту обмоскалення в наш народ (чи словом з уст, чи книжкою), – робить йому шкоду, бо відбиває його від національного ґрунту. Борис Грінченко (с. 104)*» (09.12.2023); «*У генетичному кодi українців закладено прагнення до незалежності. І хоч русичі втратили своє державне утворення Русь, народ зберіг пам'ять про своє коріння і прагнення до відновлення державності. Левко Лук'яненко*» (24.08.2023); «*Мова – це перший і останній bastion захисту держави. Ян Бодуен де Куртене*» (19.03.2022); «*Мова – кордон і зброя, дiм і фортеця, шлях з минулого в майбутнє – в безсмертя. І.Ф.*» (09.11.2021).

Блог Тараса Кременя: тематика, структурно-композиційні ознаки дописів.

Тарас Кремень (1978) – кандидат філологічних наук, доцент, доктор філософії, почесний доктор Переяслав-Хмельницького державного педуніверситету імені Г. С. Сковороди. Лавреат премії Кабінету Міністрів України «За внесок молоді у розбудову держави» («за творчі досягнення») (2004), нагороджений нагрудними знаками Міністерства освіти і науки України: «Відмінник освіти України» (2007), «Софія

Русова» (2010), «За наукові та освітні досягнення» (2017), знаком Національної гвардії України «За співпрацю» (2015). Член Національної спілки журналістів України, Національної спілки краєзнавців України, Наглядової ради Київського університету імені Бориса Грінченка. Народний депутат України VIII скликання (2014–2019), громадський діяч. Від 08 липня 2020 р. обіймає посаду Уповноваженого із захисту державної мови (далі – *Уповноважений*) (інформація із вебсайту Уповноваженого [19]).

Посада Уповноваженого із захисту державної мови передбачена законом «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (далі – *Закон*), що чинний з 16 липня 2019 р. [18]. Відповідно до статті 49 Закону, завданнями Уповноваженого є: 1) захист української мови як державної; 2) захист права громадян України на отримання державною мовою інформації та послуг у сферах суспільного життя, визначених цим Законом, на всій території України і усунення перешкод та обмежень у користуванні державною мовою. Зауважимо, що основною платформою для висвітлення професійної діяльності Тараса Кременя є вебсайт Уповноваженого, проте, очевидно, для розширення кола читачів, Тарас Дмитрович обирає й інші платформи.

Про блог. Авторський блог Тараса Кременя розміщено на платформі Lv.ua («Лівий берег») – це українське інтернет-видання, яке започаткував Київський інститут проблем управління імені Горшеніна в червні 2009 р. Відповідно до вимог жанру, блог містить зображення та коротку інформацію про автора. Дописи подано у зворотному хронологічному порядку (перший допис від 20 липня 2021 р., загалом 67 дописів). Тематика дописів Уповноваженого охоплює головню такі рубрики (теги) видання: *українська мова, українці, війна з Росією, російська мова*. Дописи стосуються і тем вступу України до ЄС (передусім мовного питання), сфери освіти, російської окупації, пропаганди і репресій.

Проаналізувавши запропоновані дописи, можемо виокремити тематичні групи.

Про лінгвоцид української мови з боку РФ, ворожого агресії та пропаганди, протидії їм, наприклад: «*Кремлівська валуєвщина в ОРДЛО і порушення прав людини: від злочину до невідоротної кари*» (23.10.2021); «*Мовна складова реінтеграції деокупованих територій*» (15.05.2023); «*“Голодні ігри” людодів*» (25.07.2022); «*Політичні в'язні – заручники Кремля, які, не визнавши злочинного режиму, продовжують відстоювати Україну і все українське*» (12.01.2022); «*Мовне питання в Україні стало однією з головних маніпуляцій, використовуваних російською пропагандою*» (26.01.2022).

У цих дописах Тарас Кремень порушує питання асиміляційної політики окупантів та колаборантів – витіснення української мови з публічного простору, суспільного вживання, дискримінацію, переслідування чи репресії проти громадян України за мовною ознакою. На думку автора блогу, мовний фронт – серед основних ліній нашої оборони, а одним із методів знищення української ідентичності є лінгвоцид – свідоме, цілеспрямоване нищення української мови як головної ознаки етносу. Це один із найбільших ризиків у гуманітарній сфері, пов'язаних із російською агресією.

Питання внутрішньої мовної ситуації і політики розкрито, зокрема, у дописах: «*З назв торговельних марок мають зникнути російськомовні покручі та обсяєнна лексика*» (11.03.2024); «*Місцеві мовні програми – наступальна зброя проти ворога*» (19.08.2022); «*Мовний Майдан, який розпочався 10 років тому, триває дотепер*» (08.07.2022); «*Кожна регіональна Програма утвердження української мови – цеглина у фундамент розбудови України*» (17.12.2021); «*Нам необхідно позбутися російськомовних покручів у назвах українських населених пунктів*» (12.11.2021).

Ідеться про стрімкий поступ українського слова в усіх сферах суспільного життя на всій території України, процес утвердження і популяризації української мови як державної на рівні місцевих громад. Автор актуалізує також потребу декомунізації та дерусифікації топонімії, закликає керівників громад до очищення від символів радянщини. Тарас Кремінь зауважує, що справжнім каталізатором мовних змін в Україні стало повномасштабне вторгнення РФ.

Міжнародна підтримка України, української мови, статусу української мови у світі. Це, для прикладу, такі дописи: «Світ засуджує русифікацію українців як інструмент знищення національної ідентичності» (11.05.2024); «Українська – шлях до національного єднання та Перемоги» (04.03.2024); «Шлях України до ЄС зміцнює українську мову у світі» (18.12.2023); «Чин української мови зруйнує Карфаген пропаганди» (05.09.2023); «Світові ЗМІ зазначають про спротив мові окупанта в Україні» (01.08.2022).

У виокремлених дописах Тарас Кремінь пропонує огляд нових досліджень, дискусій, спостережень іноземних журналістів, аналітиків, учених щодо мовного питання в Україні під час російсько-української війни.

Структурно-композиційні ознаки дописів. У структурно-композиційній організації дописів виокремимо передусім *заголовки*. Вони є зовнішніми індикаторами тексту, що сконденсовано презентують основну ідею допису, орієнтують читача на швидке ознайомлення з нею, виконуючи функцію інформування: «Війна кардинально змінила мовний ландшафт України» (09.10.2023); порушують певну проблему, містять запитання до адресатів: «Зазіхання на статус української мови загрожують нацбезпеці, або чому необхідно захищати державну мову?» (13.08.2021); демонструють оцінну та емоційну інтенцію автора: «Намагаючись стерти українську ідентичність, путінська росія зламає свої хижі зуби» (25.11.2022). Особливого психологічного впливу на адресата автор досягає використовуючи у заголовках емоційно марковану лексику, різноманітні риторичні фігури, інтертекстуальні засоби: «“Голодні ігри” людоїдів» (25.07.2022); «Тризубом по двоглавому горобцю» (31.07.2023) (в останньому прикладі Тарас Кремінь формулює заголовок, використавши назву есе свого батька, Шевченківського лауреата Дмитра Кременя). Привертають увагу заголовки дописів, що мають імперативний характер, впливають на читача чіткою настановою, рекомендацією, закликом до дій тощо. Це, наприклад, такі заголовки: «З назв торговельних марок мають зникнути російськомовні покручі та обсценна лексика» (11.03.2024); «Настав час покінчити з мовним імперіалізмом московитів» (07.09.2022); «Нам конче необхідно відвойовувати незаконно анексоване книжкове, поліграфічне, інтелектуальне середовище» (12.07.2021).

Текст допису формує композиційне членування на три блоки. **Вступна частина** охоплює зазвичай короткий абзац, в якому окреслено передумови написання допису: «В Брюсселі на саміті ЄС було прийнято історичне рішення – Україна отримала зелене світло для початку переговорів про вступ до Європейського Союзу. Це – глобальна континентальна підтримка нашої держави, висока оцінка ЗСУ, запорука єдності з нацією, яка захищає людські цінності такою високою ціною» (18.12.2023); сформовано основну думку, яка розгоргатиметься в основній частині: «Без перебільшення можна сказати, що національне гасло “Слава Україні!”, як і вітання “Слава ЗСУ!” і “Слава нації!”, знають всі. В солідарність з народом, який героїчно протистоїть оскраженілому кремлівському режимові, світові лідери виголошують свої про-

мови на підтримку України українською. *Наша рідна мова гордо звучить на найвищих дипломатичних майданчиках, а попит на її вивчення зростає щодня. При цьому говорити солов'їною хочуть як в Україні, так і за кордоном»* (18.09.2023).

Важливим композиційним елементом допису, засобом розмежування вступної і основної частин тексту є іконічний компонент, який збільшує інформаційну місткість дописів. Серед можливих засобів візуалізації найчастіше використано фотографії, рідше малюнки та картини тематичного спрямування. Функціонуючи в єдиному текстовому просторі, вербальний та іконічний компоненти забезпечують досягнення комунікативної мети автора.

Особливістю структурно-композиційної організації текстів аналізованого блогу є розвинена система гіперпосилань – активних (виділених кольором) частин тексту, натиснення на які (активізація гіперпосилання) викликає перехід на іншу сторінку. Використано, наприклад, гіперпосилання в групі дописів, що стосуються огляду закордонних джерел (інтерв'ю, наукових досліджень, документів тощо).

Основна частина тексту допису характеризується втіленням такої жанрової ознаки, як поєднання нейтральних та емоційно-експресивних засобів впливу на реципієнта. **Оцінку** повідомлюваного реалізовано через нагромадження емоційно маркованої, оцінної лексики, граматичних та графічних маркерів: «**Сьогодні з впевненістю можемо констатувати: контраст української триває, та, попри всі перешкоди, вона впевнено просувається вперед, підкорюючи нові серця»** (03.11.2023); «**Наслідки цього процесу помітні і зараз, коли з кремлівських щілин, яких, слава Богу, поменшало, прориваються погрози й залякування “примусом до примирення” та капітуляції. Не бути цьому ніколи!**» (12.01.2022); «**Крім того, про злодіїв** (ідеться про РФ – М. К.) **не тільки пишуть з маленької, – їх системно викидають на смітник історії та ведуть під руки до лави підсудних»** (25.09.2023). До слова, авторську позицію демонструє і послідовне написання онімів, пов'язаних із країною-окупантом, із маленької літери: «**Цілеспрямований та системний вплив російської злочинної влади на українську молодь в окупації – серед найпідступніших воєнних злочинів москви»** (11.06.2024); «**Боронячи свою ідентичність, Україна зруйнує імперські плани путіна»** (31.05.2024). **Засобами діалогізації** в тексті є апелювання до читачів, риторичні питання: «**Так, на “виховання патріотизму” на ТОТ міністерство освіти рф планує виділити на 2024 рік 39,7 млрд рублів проти 6,47 млрд у 2023 році. Погодьтесь, сума вражаюча»** (22.01.2024); «**Як бачите, геббельсівський інструментарій в дії»** (26.01.2022); «**Що ж стало поштовхом до цього облудного галасу?**» (26.01.2022). Реакцію читачів передбачає, безперечно, можливість залишати коментарі до дописів.

У **завершальних частинах** дописів традиційно підсумовано попередній виклад і разом з тим сформульовано певний заклик до читачів: «**Долучіться і Ви, розкажіть про Україну та наших сміливих й талановитих людей! Відкрийте неймовірну українську культуру, музику, літературу світові! Утверджуємо нашу ідентичність, посилюємо національну безпеку»** (04.03.2021); «**Не забуваючи про злочинні дії недоімперців, дбаймо про нашу єдність та їхню Гаагу»** (05.01.2024); «**Усім, хто прагне опанувати українську, рекомендую не боятися помилок, вивчати граматику і просто говорити українською, адже це – мова героїв»** (8.09.2023).

Висновки. Підсумуємо, опанування курсу «Мова ділового спілкування» дає змогу студентів розкрити мовні ознаки, функції, принципи класифікації та правила оформлення блогів; проаналізувати блог як жанр професійної інтернет-комунікації;

ознайомитися з дописами у блогах видатних мовознавців, посадовців, закономірностями створення популярних дописів; аналізувати тексти дописів – їхні структурні та мовні особливості; створювати дописи відповідно до різних комунікативних ситуацій. Результати дослідження можуть бути використані як матеріали до практичних занять із мови ділового спілкування, української мови за професійним спрямуванням, культури мови тощо.

Список використаної літератури

1. Біловус Л., Яблонська Н., Гомотюк О. Блог як мовленнєвий жанр – еволюція епістолярного жанру. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціальні комунікації*. 2020. № 17. Режим доступу : <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/17956> (дата звернення 15.03.2025).
2. Бобошко Т. М. Блог як форма наукового спілкування. *Лінгвістика XXI століття*. 2016. С. 38–45.
3. Калита О. М. Електронна комунікація: мовнокомунікативні особливості й жанрова диференціація. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія : 10*. 2012. № 9. С. 102–107.
4. Крижанівська Г. Т. Блог як жанр інтернет-комунікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2022. № 53. Т. 1. С. 77–80.
5. Мальцева Л. Українська блогосфера: функціонально-стильова характеристика. *Вісник Львівського університету. Серія : Філологічна*. 2011. Вип. 52. С. 278–289.
6. Масенко Л. Той, хто надихав рідне слово «міццю духа й вогнем любови» / «Я у ваших думках і серцях...» Згадуючи професора Олександра Пономарева : зб. ст. / упорядники : О. Пономарева, Д. Данильчук, В. Швець ; за ред. В. В. Різуна. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2023. 195 с.
7. Матковська О. Перспективи лінгвістичних досліджень блогів. *Людина. Комп'ютер. Комунікація* : зб. наук. пр. 2015. С. 128–131.
8. Мунтян О. О. Лінгвориторичний аналіз контенту українських блогерів. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*. 2024. Вип. 2 (12). С. 68–73.
9. Нерян С. О. Допис у соцмережі як мовленнєвий жанр інтернет-комунікації. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Лінгвістика*. 2018. Вип. 34. (1). С. 66–70.
10. Нерян С. Полілогізм комунікації в соцмережах: форми і жанри. *Діалог: Медіастудії*. 2018. Вип. 24. С. 129–141.
11. Прошкін В. Освітні веб-ресурси в професійній підготовці майбутніх учителів. *Освітологічний дискурс*. 2017. №1–2 (16–17). С. 183–197.
12. Фаріон І., Промилуйко-Недашківська Г., Бордовська А. Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціокультурному контексті. Львів : Свічадо, 2023. 714 с.
13. Фаріон Ірина Дмитрівна : Біобібліографічний показник / Упор. О. Микитюк, Л. Харчук, І. Ментинська. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 168 с.

Інтернет-ресурси

14. Блог Ірини Фаріон. Режим доступу : <https://blogspravda.com.ua/authors/farion/> (дата звернення: 27.02.2025).
15. Блог професора Пономарева. Режим доступу : <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2442> (дата звернення: 25.02.2025).
16. Блог Тараса Кременя. Режим доступу : https://lb.ua/blog/taras_kremin (дата звернення: 25.02.2025).
17. Олександр Пономарів – законодавець сучасної культури мови / Програма “Ген українців” з Іриною Фаріон. Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=XSPqiS6rFxl>

18. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України № 2704-VIII від 25.04.2019. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
19. Сайт Уповноваженого із захисту державної мови. Режим доступу : <https://mova-ombudsman.gov.ua/persons/taras-kremin> (дата звернення: 25.02.2025).
20. Український правопис. Видання перше : Державне видавництво України, 1929. Режим доступу : <https://r2u.org.ua/data/other/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81-1928.pdf> (дата звернення 15.03.2025).

References

1. Bilovus L., Yablonska N., Homotiuk O. Bloh yak movlenniievi zhanr – evoliutsiia epistoliarного zhanru. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia : Sotsialni komunikatsii*. 2020. № 17. Rezhym dostupu : <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/17956> (data zvernennia 15.03.2025).
2. Boboshko T. M. Bloh yak forma naukovooho spilkuvannia. *Linhvistyka XXI stolittia*. 2016. S. 38–45.
3. Kalyta O. M. Elektronna komunikatsiia: movnokomunikatyvni osoblyvosti y zhanrova dyferentsiatsiia. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drachomanova. Seriiia: 10*. 2012. № 9. S. 102–107.
4. Kryzhanivska H. T. Bloh yak zhanr internet-komunikatsii. *Naukovyĭ visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia : Filolohiia*. 2022. № 53. T. 1. C. 77–80.
5. Maltseva L. Ukrainka blohosfera: funktsionalno-stylova kharakterystyka. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia : Filolohichna*. 2011. Vyp. 52. S. 278–289.
6. Masenko L. Toi, khto nadykhav ridne slovo «mitstsiu dukha y vohnem liubovy» / «Ia u vashykh dumkakh i sertsiah...» Zghaduiuchy profesora Oleksandra Ponomareva : zb. st. / uporiadnyky : O. Ponomareva, D. Danylchuk, V. Shvets ; za red. V. V. Rizuna. Kyiv : VPT «Kyïvskyĭ universytet», 2023. 195 s.
7. Matkovska O. Perspektyvy linhvistychnykh doslidzhen blohiv. *Liudyna. Kompiuter. Komunikatsiia* : zb. nauk. pr. 2015. S. 128–131.
8. Muntian O. O. Linhvorytorychnyi analiz kontentu ukrainskykh bloheriv. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Filolohiia*. 2024. Vyp. 2 (12). S. 68–73.
9. Nerian S. O. Dopys u sotsmerezhi yak movlenniievi zhanr internet-komunikatsii. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia: Linhvistyka*. 2018. Vyp. 34. (1). S. 66–70.
10. Nerian S. Polilohizm komunikatsii v sotsmerezhakh: formy i zhanry. *Dialoh: Mediastudii*. 2018. Vyp. 24. S. 129–141.
11. Proshkin V. Osvitni veb-resursy v profesiyniy pidhotovtsi maybutnikh uchyteliv. *Osvitolohichnyĭ dyskurs*. 2017. №1-2 (16-17). S. 183–197.
12. Farion I., Pomylyuko-Nedashkivska H., Bordovska A. Anhlizmy i protyanhlizmy: 100 istoriy sliv u sotsiokonteksti. Lviv : Svichado, 2023. 714 s.
13. Farion Iryna Dmytrivna: Biobibliohrafichni pokaznyk: / Upor. O. Mykytiuk, L. Khar-chuk, I. Mentynska. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2019. 168 s.

Web resources

14. Bloh Iryny Farion. Rezhym dostupu : <https://blogs.pravda.com.ua/authors/farion/> (data zvernennia: 27.02.2025).
15. Bloh profesora Ponomareva. Rezhym dostupu : <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2442> (data zvernennia: 25.02.2025).
16. Bloh Tarasa Kremenia. Rezhym dostupu : https://lb.ua/blog/taras_kremin (data zvernennia: 25.02.2025).
17. Oleksandr Ponomariv – zakonodavets suchasnoi kultury movy / Prohrama “Hen

ukraintsiv” z Irynoi Farion. Rezhym dostupu : <https://www.youtube.com/watch?v=XSPqiS6rFxl>

18. Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukraïnskoï movy yak derzhavnoï : Zakon Ukraïny № 2704-VIII vid 25.04.2019. Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

19. Sait Upovnovazhenoho iz zakhystu derzhavnoï movy. Rezhym dostupu : <https://mova-ombudsman.gov.ua/persons/taras-kremin> (data zvernennia: 25.02.2025).

20. Ukrainskyi pravopys. Vydannia pershe : Derzhavne vydavnytstvo Ukrainy, 1929. Rezhym dostupu : <https://r2u.org.ua/data/other/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81-1928.pdf> (data zvernennia 15.03.2025).

ABOUT BLOG AS A GENRE OF PROFESSIONAL INTERNET COMMUNICATION IN THE COURSE OF «LANGUAGE OF BUSINESS COMMUNICATION»

Mariia Kukharchyshyn

*Ivan Franko National University of Lviv
Department of Ukrainian Applied Linguistic
1 Universitetska Str., room 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
e-mail: mariya.kukharchyshyn@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-2314-9601>*

Adriana Chuchvara

*Ivan Franko National University of Lviv
Department of Ukrainian Applied Linguistic
1 Universitetska Str., room 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
e-mail: adriana.chuchvara@lnu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0002-4636-9968>*

Khrystyna Shchepanska

*Ivan Franko National University of Lviv
Department of Ukrainian Applied Linguistic
1 Universitetska Str., room 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
e-mail: Khrystyna.Shchepanska@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-6393-5987>*

The research focuses on exploring the structural and compositional features of blogs as a genre of professional Internet communication in the course of «Language of business communication». The tasks are outlined as follows: 1) to reveal the linguistic characteristics, functions, classification principles, and formatting rules of blogs; 2) to analyze blogs as a genre of professional Internet communication. The descriptive method and various types of linguistic analysis are applied. To develop students' practical skills in professional blogging, analysis, and critical evaluation of posts by scientists, educators, and well-known public figures on the websites of reputable platforms in Ukraine, theoretical familiarization with linguistic features (stylistic, lexical, grammatical), functions (communicative, psychotherapeutic, educational, self-presentation, socialization, and others), classification principles (in particular, by authorship, by type of multimedia, by topic), and blog formatting rules (structural and compositional elements: profile, main page, individual entry/post page, friends' feed), as well as practical analysis of the themes and structural and compositional features of the blogs by Oleksandr Ponomariv, Iryna Farion, and Taras Kremin are proposed. Posts by Oleksandr Ponomarev are grouped mainly with regard to the recommendations on language culture, discussing cases of violations of certain norms of literary language.

Posts related to the history of language, sociolinguistics are also singled out. The posts demonstrate a combination of features from various functional styles of the Ukrainian language – scientific, journalistic, and colloquial. Posts by Iryna Farion are grouped in terms of the themes of the titles: about political life, problems of language policy; about prominent Ukrainians; letters, appeals; about scientific and teaching life, international relations. Such genre features of the posts as stylistic syncretism (features of journalistic, scientific, official-business, artistic, and colloquial styles), blurring the boundaries of taboo vocabulary, the use of stylistically reduced, jargon, and emotionally marked vocabulary, colloquial idioms, self-presentation (in particular, adherence to the orthographic norms of the Ukrainian spelling of 1928) are evidenced. Posts by Taras Kremin are proposed to be divided into three thematic groups: about the linguicide of the Ukrainian language by the Russian Federation, Russian aggression and propaganda, and counteraction to them; issues of the internal language situation and policy; international support for Ukraine, the Ukrainian language, and the status of the Ukrainian language in the world. The structural and compositional features of the posts, which demonstrate the important role of titles as external indicators of the text, a developed system of hyperlinks in the main body of the text, the accumulation of emotionally marked, evaluative vocabulary, grammatical and graphic markers, and the use of dialogization tools, are analyzed.

Key words: «Language of Business Communication», blog, post, professional Internet communication.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2025

доопрацьована 08.04.2025

прийнята до друку 13.04.2025